

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7186/19

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ג' קרא

המערערת: קטמור טובי

נ ג ד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. אשר מסעוד טובי

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
מיום 15.9.2019 בת"פ 53803-07-18 שניתן על ידי כבוד
השופט י' עדן

תאריך הישיבה: ב' בטבת התש"פ (30.12.2019)

בשם המערערת: עו"ד נתנאל לאגמי; עו"ד אלכסי גלפגט

בשם המשיבים: עו"ד רוני זלושינסקי

בשם שירות המבחן
למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 15.9.2019 בת"פ 53803-07-18 (השופט י' עדן), בגדרו נגזרו על המערערת, קטמור טובי, 9 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, ו-9 חודשי מאסר על-תנאי. כמו כן, חוייבה קטמור בתשלום פיצוי למתלונן, בסך של 150,000 ₪. הערעור מתמקד בשיעור הפיצוי שהושת על קטמור.

רקע ועיקרי כתב האישום המתוקן

2. על-פי המתואר בכתב האישום המתוקן, בין קטמור לבין א.ט. – בעלה ואבי ילדיה (להלן: המתלונן), שררו יחסים מתוחים. בליל ה-7.7.2018 טיגנה קטמור בצק

במטבח, ובסיום הטיגון ניגשה לרוקן את השמן הרוחח בחדר השירותים שממוקם בחדר השינה של בני הזוג. כשנכנסה לחדר השינה, רצתה להביט בטלפון הסלולרי של המתלונן, אשר לן באותה עת במיטתם. במהלך ניסיונה להסתכל במכשיר הטלפון, קרבה קטמור אל המתלונן כשהמחבת בידה, בשוויון נפש לכך שהשמן הרוחח עלול להישפך עליו. אז, נשפך השמן הרוחח על ראשו, פניו, צווארו, חזהו וגפיו העליונות של המתלונן ונגרמו לו חבלות חמורות. המתלונן התעורר משנתו כשהוא זועק מכאבים, ולמשמע זעקותיו יצאו ילדיהם מן החדרים וצעקו גם הם בבהלה. שכנים שעברו בסמוך נכנסו אל הדירה, ומיהרו להזעיק את כוחות ההצלה. המתלונן הובהל אל חדר הטראומה בבית החולים, שם התברר כי הוא סובל מכוויות באזורים שונים בגופו, בדרגות שונות.

3. במסגרת הסדר טיעון, סיכמו הצדדים כי קטמור תודה בכתב האישום המתוקן, והמדינה מצדה תטען לעונש שלא יעלה על 24 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, ופיצוי למתלונן. קטמור הודתה במיוחס לה בכתב האישום המתוקן, וביום 2.12.2018 הורשעה בעבירה של חבלה חמורה שלא כדין, לפי סעיף 333 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק או חוק העונשין).

4. בשלב הטיעונים לעונש הגישה המדינה שתי תמונות של המתלונן שצולמו בבית החולים, מסמכים רפואיים, תסקיר נפגע עבירה, וכן חוות דעת פסיכיאטרית בעניינה של קטמור. ב"כ של קטמור הגיש מצדו מכתבי המלצה ממקומות שבהם עבדה, מכתבים ממקומות טיפוליים שאליהם פנתה, תמונות החבלות שנגרמו לה במהלך האירוע, וחוות דעת קרימינולוגיות.

5. בטיעוניה לעונש, הסכימה ב"כ המדינה, כי ישנה קרבה מסוימת לסייג לאחריות פלילית הקבוע בסעיף 34 ח לחוק העונשין, אך לדבריה עובדה זו מצאה ביטוי בהסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים. נטען, כי חייו של המתלונן השתנו מן הקצה אל הקצה, וכי מעשיה של קטמור פגעו לא רק בו אלא בתא המשפחתי כולו. בסיכומו של דבר ובהתאם להסכמה שבין הצדדים, טענה ב"כ המדינה למאסר בן שנתיים ימים, מאסר על תנאי, פיצוי למתלונן והתחייבות כספית. מנגד ציין ב"כ של קטמור את הסכמת הצדדים לכך שהיתה קרובה לסייג לאחריות פלילית, וכן את העובדה שהיא כלל לא התכוונה להשליך את השמן הרוחח על המתלונן, וסמוך לאחר קרות האירוע התקשרה מיוזמתה למגן דוד אדום. עוד הדגיש, כי מדובר באישה נעדרת עבר פלילי, אשר הודתה במעשים בחקירתה במשטרה ובדיון בבית המשפט. בסיכומו של עניין, עתר ב"כ של קטמור למתחם שמתחיל בחודשי מאסר ספורים, ומסתיים ב-18 חודשי מאסר בפועל. לעמדתו, נכון יהיה למקם את קטמור בתחתית המתחם.

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

6. לאחר שסקר את עיקרי כתב האישום המתוקן, בחן בית המשפט המחוזי את חוות הדעת הפסיכיאטרית בעניינה של קטמור. בחוות הדעת תוארו הקשיים שחוותה בעקבות אירוע טראומטי שאירע לה בהיותה בת 14, והשלכותיו על המשך חייה. אמנם, בבדיקות השונות שנעשו סמוך לאחר מעצרה, לא אובחן אצל קטמור מצב פסיכוטי, אך צוין כי התנהגותה במהלך האירוע, אופן חשיבתה והסקת מסקנותיה, מצביעים על כך שהיתה במצב פסיכוטי המתבטא במחשבות שווא ובקנאה. יחד עם זאת נקבע בחוות הדעת, כי קטמור כשירה לעמוד לדין, וכי אינה עומדת בסייג הקבוע בסעיף 34 לחוק. "הכחשותיה הנמרצות וההסברים שנותנת מלמדים היטב, כי במידה וביצעה את העבירה, למרות שהיתה שרויה במצב פסיכוטי הבינה היטב את מעשיה ואת הפסול בהם". בית המשפט עמד גם על תסקיר נפגע העבירה שהוגש, ועל מסמכיו הרפואיים של המתלונן. במסמכים הרפואיים תוארו בהרחבה אשפוזו הממושך של המתלונן במחלקת טיפול נמרץ, ארבעת הניתוחים שעבר, וכן התופעות והנזקים הקשים מהם הוא סובל עד עצם היום הזה; הן במישור הפיזי, הן במישור הנפשי.

7. בית המשפט בחן גם את תסקירי שירות המבחן שהוגשו בעניינה של קטמור וסקרו את מהלך חייה, את הקשיים שחוותה, ואת המניעים שעמדו בבסיס ביצוע העבירה. צוין, כי שירות המבחן התרשם מכך שקטמור מתקשה לקחת אחריות על מעשיה, ותופסת עצמה כקרבת העיקרי באירוע. בשל האמור, לא בא התסקיר הראשון בהמלצה טיפולית, והמליץ להטיל על קטמור ענישה קונקרטית המציבה גבול ברור. גם בתסקיר המשלים, חזר שירות המבחן והדגיש, כי נשקף סיכון רב מקטמור בשל קשייה להכיר במעשיה ולקחת עליהם אחריות, והותיר את המלצתו הראשונית על כנה.

8. בית המשפט המחוזי קבע, כי אינו רואה טעם לשנות מן המתחם שסוכם בין הצדדים במסגרת הסדר הטיעון. "האירוע חמור ביותר, המעשה קשה, ותוצאותיו קשות, אולם הקירבה לסייג מנגד, משמעותית" (פסקה 12 לגזר הדין). עוד הדגיש בית המשפט, כי מהעובדות עליהם הסכימו הצדדים עולה שלקטמור לא היתה כוונה לבצע את מעשה העבירה. בקובעו את מיקומה של קטמור בתוך מתחם העונש, התייחס בית המשפט למחירים שאותם שילמה בעקבות ההליך הפלילי: חודשיים וחצי במעצר של ממש, תקופה ממושכת נוספת של מעצר בפיקוח אלקטרוני, 'מעצר בית' מלא, ופגיעה קשה בתא המשפחתי. נוכח האמור, ובשל קרבה משמעותית לסייג, גזר בית המשפט על קטמור עונש של 9 חודשי מאסר בפועל, אשר יכול וירוצו בדרך של עבודות שירות, זאת ללא

הפחתת ימי מעצרה; וכן 9 חודשי מאסר על-תנאי. בנוסף חייב את קטמור לשלם למתלונן פיצוי, בסך של 150,000 ₪.

מכאן הערעור שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעור

9. ערעורה של קטמור התמקד בשיעור הפיצוי שהושת עליה, אשר חורג לטענתה באופן קיצוני מסכומי הפיצוי שנפסקו במצבים דומים. נטען, כי פיצוי הנפסק מכוח סעיף 77 לחוק העונשין נועד "לתת 'סעד זמני' ראשוני ומוגבל לנפגעי עבירה" ו"אין מדובר בהכרח בסעד ממצה". עוד נטען, כי חרף היות הפיצוי בשיעור חריג, בית המשפט כלל לא נימק מדוע נקבע סכום שכזה, ולא פירט את אומדן הנזק והסבל שנגרם למתלונן. עוד טענה קטמור, כי אין בגזר הדין התייחסות למצבה הכלכלי הקשה, "להיותה אישה קשת יום ולכך שהטלת הסכום הנקוב הופך את הפיצוי, הלכה למעשה, לבלתי מעשי".

10. בדיון לפנינו חזרה קטמור על טענותיה, תוך שהדגישה כי הסכום שנפסק מופרז, וכי אין לה דרך לעמוד בתשלומו. מנגד טען ב"כ המדינה, כי בעקבות מעשיה של קטמור נהרסו חייו של המתלונן. לדבריו, בגזירת העונש נתן בית המשפט משקל רב לקרבה לסייג, והקל בעונשה של קטמור, חרף נסיבות ביצוע העבירה והמלצות שירות המבחן. לצד זאת, הביע בית המשפט זעזוע ממעשיה של קטמור באמצעות הטלת פיצוי בשיעור גבוה. בנסיבות אלו, טוען ב"כ המדינה, אין מקום להפחית מן הפיצוי שנקבע.

דיון והכרעה

11. לאחר שעינינו בגזר הדין, בחנו את נימוקי הערעור, ושמענו את טיעוניהם של ב"כ הצדדים, באנו לכלל מסקנה כי נכון יהיה לקבל את הערעור בחלקו, להפחית מסכום הפיצוי, ולהעמידו על סך של 65,000 ₪.

12. סעיף 77(א) לחוק העונשין משמיענו: "הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו". הנה כי כן, עוד במסגרת ההליך הפלילי, רשאי בית המשפט להטיל על נאשם פיצוי בעל אופי אזרחי: "התכלית המרכזית שנועד סעיף 77 להגשים היא מתן סעד מהיר ויעיל לאדם שניזוק מן העבירה בגין הנזק והסבל שנגרמו לו כתוצאה ממנה" (דברי הנשיאה א' חיות בדנ"פ 5625/16 קארין נ' בוקובזה, פסקה 17 (13.9.2017)). אולם על אף שקיימת קרבה בין הפיצוי הנפסק בהליך הפלילי, לזה הנפסק במסגרת דיני הנזיקין, הם נבדלים זה מזה בשתיים: בדרך חישובם, ובגובה הפיצוי המרבי. אשר לדרך חישובם של הפיצויים, בעוד שבהליך האזרחי ידרש

כימות מדויק של שיעור הנזק, בהליך הפלילי יחושבו הפיצויים על דרך האומדן: "מדובר בפיצוי בעל אופי ראשוני שאותו פוסק בית המשפט, ככלל, על דרך האומדנא תוך הסתייעות בכלים הראייתיים המוגבלים העומדים לרשותו לצורך כך, ובהם, בין היתר, תסקיר נפגע העבירה" (שם, פסקה 31). בכל הנוגע לשיעורו של הפיצוי, נקבעה בהליך הפלילי תקרת פיצויים שאותה אין לעבור: "הפיצוי לפי סעיף 77 לחוק הינו פיצוי מוגבל, הכפוף לתקרה הקבועה בחוק שאין לחרוג ממנה; על כן אין הפיצוי ממצה בהכרח את הסעדים האזרחיים אשר ייתכן והנפגע זכאי להם" (רע"פ 9727/05 גליקסמן נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (8.8.2007)).

13. במידה רבה שתי ההבחנות בין פיצוי בהליך הפלילי לבין פיצוי במסגרת דיני הנזיקין, כרוכות זו בזו. בשל העובדה שפיצוי בהליך הפלילי אינו מחייב הליך של הוכחת נזק מדויק, ונקבע בהתאם להתרשמותו של בית המשפט, הרי שאין למצות במסגרתו את הנזק הכולל שנגרם לנפגע העבירה, ויש לתחמו. פיצוי זה הריהו 'עזרה ראשונה' הניתנת לנפגע העבירה בתום ההתדיינות בפלילים. בצד אותה 'עזרה ראשונה' עומדת האפשרות להגיש בנפרד תביעה אזרחית נגד העבריין, בגין מלוא נזקי קרבן העבירה.

14. בעניין דנן פסק בית המשפט המחוזי פיצוי למתלונן, מבלי שחישב את שיעור הנזק המדויק שנגרם לו. כאמור, הוא גם לא נדרש לעשות כן. יחד עם זאת, בנסיבות העניין כמתואר לעיל, וכשהפיצוי לא חושב באופן מדויק, לא היה מקום להשית על קטמור פיצוי בשיעור גבוה שכזה, החורג במידה משמעותית מן הפיצויים שנפסקו על-ידי בתי משפט בנסיבות דומות, כפי שהראו באי-כוחה של קטמור בטיעוניהם. המתלונן, אם ירצה בכך, יוכל לנקוט בהליך אזרחי מתאים, במסגרתו יבחנו ויחושבו נזקיו, ובהתאם יפסקו הפיצויים המגיעים לו.

15. אשר על כן, החלטנו לקבל את הערעור בחלקו, להפחית את סכום הפיצוי שבו חוייבה קטמור, ולהעמידו על סך של 65,000 ₪.

ניתן היום, י"א בטבת התש"פ (8.1.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה